

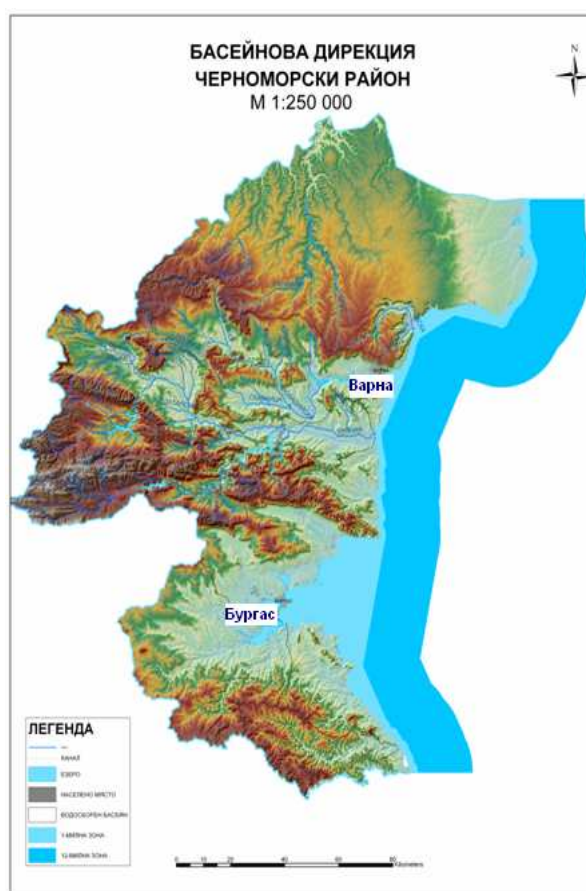

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ
БАСЕЙНОВА ДИРЕКЦИЯ ЗА ЧЕРНОМОРСКИ РАЙОН С ЦЕНТЪР ВАРНА

УТВЪРДИЛ:

ДИРЕКТОР НА БД - ВАРНА

инж. ВЕНЦИСЛАВ НИКОЛОВ

ДОКЛАД
ЗА
ЗНАЧИМИТЕ ПРОБЛЕМИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА
ВОДИТЕ В ЧЕРНОМОРСКИЯ БАСЕЙНОВ
РАЙОН

Декември, 2007 г.

I. Увод

Настоящият доклад представлява преглед на установените значими проблеми в управлението на водите в Черноморския басейнов район и е изготвен в съответствие с:

1. Работната програма за разработване на Плана за управление на Черноморския басейнов район;
2. На база на проведените срещи със заинтересованите страни през 2007 г.

Докладът осигурява информация за водните тела, които са в риск да не достигнат добро състояние на водите до 2015 г., както и първоначални виждания за основните мерки за достигане на екологичните цели. Това дава възможност за коментари и предложения за прилагане на допълнителни мерки при изготвянето на Програмата от мерки, която е неразделна част от Плана за управление на речните басейни (ПУРБ).

II. Кои са значимите проблеми в управлението на водите в Черноморския басейнов район?

Значими проблеми в управлението на водите са тези въздействия върху водните тела, за които съгласно РДВ постигането на екологичните цели е в риск.

Проблемите могат да възникнат в резултат от:

- текущи дейности (земеделие, водовземане);
- дейности в миналото (нерегламентирани депа за отпадъци);
- дейности, свързани със строителство и развитие (увеличаващо се търсене на питейни води).

Значимите проблеми са онези проблеми, за решаването на които ще се акцентира при изготвянето на програмата от мерки в първия цикъл на планиране (2009 г.-2015 г.).

Значимите проблеми в управлението на водите в Черноморския басейнов район са идентифицирани в резултат на консултации със заинтересованите страни (съгласно чл.168б от ЗВ) и анализ на резултатите от извършената оценка на риска за водните тела (ВТ), които няма да постигнат добро екологично състояние до 2015 г.

Значимите проблеми са определени отделно за всяка категория водно тяло (реки, езера, крайбрежни и подземни води), тъй като въздействията и натиска са различни за различните категории ВТ.

Въздействието на идентифицираните проблеми е изключително голямо. Много от тях оказват влияние върху различни категории водни тела (реки, езера, крайбрежни и подземни води), както и върху едно ВТ тяло може да има повече от едно въздействие/ натиск.

Най-общо проблемите, въздействащи върху водните тела в Черноморския басейнов район са свързани със замърсяване, морфологични изменения на естественото състояние на водите и водоснабдяване. Тези проблеми до голяма степен са причинени от различни икономически дейности, но има и такива, които са в резултат от естествени природни процеси (наводнения, ерозия, абразия и др.).

От особено значение са и управленските проблеми, които са извън компетенциите на Басейнова Дирекция - недостатъчно съдействие и сътрудничество от страна на свързаните институции, неизяснени отговорности, недостатъчен капацитет и др.

В т.III са описани основните мерки за подобряване, опазване и поддържане състоянието на водите във връзка с идентифицираните значими проблеми в управлението на водите.

Видовете натиск, в резултат на които са определени водни тела в риск от различни икономически сектори/дейности в Черноморския басейнов район са представени в Таблица 1.

Таблица 1.

Видове натиск	Значим сектор/дейност
Дифузно замърсяване	Урбанизирани територии без ПСОВ и ГК Земеделие Животновъдство Депа за отпадъци, нерегламентирани сметища Пристанищна дейност и морски транспорт
Точково замърсяване	Урбанизирани територии с ПСОВ и ГК Промишленост Производство на електроенергия
Морфологични изменения	Диги и корекции на реки Промишленост /добив на пясък и инертни материали Драгажни дейности
Други специфични	Ерозионни процеси Инtruзия
Други за рекреация и спортни дейности	Риболов Туризм

В резултат на анализа на риска (2006г.) в Черноморския басейнов район са определени 40 водни тела в риск:

- за категория “реки” – 19 бр.
- за категория “езера” – 8 бр.
- за категория “крайбрежни води” – 3 бр.
- за подземни води – 10 бр.

В т.1 до т.7 са подробно описани идентифицираните проблеми, като в таблици са представени броя и площта на водните тела, определени в риск от различни дейности. За някои от проблемите не са идентифицирани водни тела в риск, но те са със специфично значение за Черноморския басейнов район и поради това са разгледани в настоящия доклад. За решаването им също следва да бъдат предложени мерки.

1. Значими проблеми, свързани със замърсяването

Замърсяването е един от значимите проблеми, оказващ отрицателно въздействие върху качеството на повърхностните, подземните и крайбрежните води.

Замърсяването може да бъде от точкови и дифузни източници, както и в резултат на трансгранично замърсяване.

Значимите натоварвания от точкови източници в басейновия район са:

- Канализационни системи на населени места без ПСОВ;
- ПСОВ от населени места и зони за рекреация и отдих;
- Промислени предприятия.

Значимите натоварвания от дифузни източници в басейновия район са:

- Земеделски практики;
- Инфилтрация от депа за отпадъци, неотговарящи на нормативните изисквания и нерегламентирани сметища.

Идентифицираните проблеми в Черноморския басейнов район, свързани със замърсяването на повърхностни, подземни и крайбрежни води са:

- липса на пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ) и градска канализация, както и необходимост от реконструкция и разширяване на съществуващите;
- проблеми с вече започнало изграждане на пречиствателни станции поради неефективна схема на финансиране;
- животновъдни ферми (проблеми с пречистването на отпадъчните води от тях);
- регламентирани и нерегламентирани депа за битови отпадъци и сметища, неотговарящи на нормативните изисквания;
- земеделски практики (ползване на големи количества торове и пестициди);
- пристанищна дейност; изграждане на нови и реконструкция на съществуващи терминали (нефтени и газови).
- депониране на драгажни маси;
- замърсяване вследствие ерозия на почвите.

В Таблицы 2 и 3 са посочени общата площ/дължина и броя на водните тела, определени в риск да не постигнат добро екологично състояние (потенциал) в резултат на въздействието на дифузни и точкови източници на замърсяване.

Таблица 2.

Видове натиск	Значим сектор/дейност	Реки	Езера	Крайбрежни води	Подземни води
Дифузни източници на замърсяване	Урбанизирани територии без ПСОВ и ГК	628 км (18)	61 км ² (3)	388 км ² (2)	9716 км ² (10)
	Земеделие	494 км (16)	45 км ² (2)	-	9716 км ² (10)
	Животновъдство	62 км (3)	29 км ² (2)	-	-
	Депа за отпадъци	356 км (8)	50 км ² (3)	-	-
	Пристанищна дейност и морски транспорт	-	-	408 км ² (3)	-

Таблица 3.

Видове натиск	Значим сектор/дейност	Реки	Езера	Крайбрежни води	Подземни води
Точкови източници на замърсяване	Урбанизирани територии с ПСОВ и ГК	265 км (4)	51 км ² (5)	408 км ² (3)	-
	Промишленост	407 км (9)	51 км ² (6)	408 км ² (3)	-
	Производство на електроенергия	-	16 км ² (1)	-	-

2. Значими проблеми, свързани с морфологични изменения

Морфологичните изменения представляват физически изменения в морфологията и хидрологията на водния режим. Най-значими физически изменения са язовирите и бентовете, които нарушават речната цялост и причиняват изменения в хидрологията и хидравличния режим на водния обект (реката).

В Черноморския басейнов район са идентифицирани следните морфологични изменения:

- изграждане на язовирни стени, с цел регулация на оттока. Язовирите изменят естественото водно заустване според човешките изисквания и тази дейност променя естествения воден режим;
- корекции на речните русла посредством изграждане на земнонаситни и бетонови диги; изземване на наносни отложения (добив на инертни материали);
- драгажни дейности, свързани с удълбочаване (с цел корабоплаване) и разрастване на пристанища;

В Таблица 4 са посочени общата площ /дължина и броя на водните тела, които са повлияни от морфологични изменения.

Таблица 4.

Видове натиск	Значим сектор/дейност	Реки	Езера	Крайбрежни води	Подземни води
Морфологични изменения	Диги и корекции на реки	186 км (7)	-	-	-
	Промишленост /добив на пясък и инертни материали/	-	26,37 км ² (1)	-	-
	Драгажни дейности	-	2 км ² (2)	408 км ² (3)	-

3. Значими проблеми, свързани с водоснабдяването

В Черноморски басейнов район са застъпени водостопански системи за питейно-битово и промишлено водоснабдяване и напояване.

Водостопанската инфраструктура е занемарена или напълно отсъстваща, водата се използва неефективно чрез остарели съоръжения с големи физически загуби.

Водоизточници за питейно-битово водоснабдяване са: язовирите “Камчия”, “Тича”, “Цонево” и “Ясна поляна”, както и подземните води, добивани от голям брой сондажни кладенци, дренажи и каптажи. В определени райони в обхвата на БДЧР е констатиран недостиг на питейна вода поради липса на повърхностни източници за водоснабдяване (Добруджа). Друга причина е прекомерното застрояване (по Черноморското крайбрежие), несъобразено с наличния ресурс за водоснабдяване.

Промишленото водоснабдяване се извършва предимно от повърхностни води от държавните язовири, някои малки (общински) язовири и речни водохващания. В сравнително по-малки количества то се извършва от подземни води чрез сондажи, шахтови кладенци, каптажи и дренажи.

В района е била изградена мощна хидромелиоративна инфраструктура, която сега не се използва ефективно поради силна редуция на годните за напояване площи, както и поради разграбването и унищожаването и.

Като цяло, идентифицираните проблеми в Черноморския басейнов район, свързани с водоснабдяването са:

- амортизирана водопреносна мрежа – високи загуби на вода;
- недостиг на питейна вода;
- проблем с учредяване и изграждане на СОЗ около водоизточниците за питейно-битово водоснабдяване;
- лошо състояние на напоителните системи, водещо до проблеми с осигуряване на вода за напояване.

4. Значими проблеми, свързани с други специфични въздействия

В Черноморския басейнов район са идентифицирани други специфични въздействия: еутрофикация, интрузия, ерозия, абразия и свлачища.

Еутрофикацията е процес, възникващ в резултат на замърсяване на водите с отпадъчни води от бита, промишлеността и земеделието, който се изразява в периодично масово развитие на фитопланктон. В следствие на това в повърхностните водни слоеве съдържанието на кислорода се увеличава, а в придънните намалява, като при максимална еутрофикацията се изчерпва кислорода и дънните организми измират.

Интрузията е процес на свръх експлоатация на водоносните хоризонти (водовземане), при установена тенденция на намаляване на годишната сума на валежите. В резултат на това в северната част на Черноморското крайбрежие е идентифицирано засоляване на подземните води, причинено от проникване на морски води в тях.

Ерозията е процес на механично разрушаване на скали и почви под действието на повърхностните води, в резултат на което в обхвата на БДЧР са идентифицирани 2 водни тела в риск.

Абразията е процес на въздействие на морски или езерни вълни и течения, вследствие на което се наблюдава разрушаване на скалите. В Черноморския басейнов район се наблюдава най-интензивна абразия при действието на прибоа върху морския бряг.

Свлачища са природно явление, при което се нарушава устойчивостта на огромни количества земни маси и се създават предпоставки за предвижването им. Свлачищните процеси нямат внезапен характер, възникват в резултат на специфични геоложки дадености в района (силно пресечен релеф) и са достъпни за интервенция.

В Таблица 5 са посочени общата площ /дължина и броя на водните тела определени в риск за не постигане на добро екологично състояние (потенциал) в резултат от други специфични въздействия.

Таблица 5.

Видове натиск	Значим сектор/дейност	Реки	Езера	Крайбрежни води	Подземни води
Други специфични въздействия	Ерозионни процеси	76 км (1)	10 км ² (1)	-	-
	Инtruзия	-	-	-	1079 км ² (1)

5. Значими проблеми, свързани с рекреация и промишлен риболов

Идентифицираните проблеми в Черноморския басейнов район, свързани с рекреация /отдых и спортни дейности са в резултат на не обвързаност на дейности на брега с изискванията за опазване на акваторията, в т.ч.:

- разрастване на туризма, водещо до мащабно строителство по Черноморското крайбрежие без изградени или с недостатъчен капацитет ПСОВ и ГК;
- дънното тралиране - липса на контрол.

В Таблица 6 са посочени общата площ /дължина и броя на водните тела определени в риск за не постигане на добро екологично състояние (потенциал), в резултат от въздействието на дейности, свързани с рекреация/отдых и спорт.

Таблица 6.

Видове натиск	Значим сектор/дейност	Реки	Езера	Крайбрежни води	Подземни води
Рекреация и промишлен риболов	Промишлен риболов	-	-	408 км ² (3)	-
	Туризм	-	-	388 км ² (2)	-

6. Значими проблеми, свързани с наводненията

Наводненията са природни бедствия, предизвикани от хидрологични или метеорологични явления. В комбинация с фактори, свързани с човешката дейност, в т. ч. увреждане на екосистемите, изменение на климата и създаване на лошо планирани селища в уязвими райони и др., се засилва риска от тези бедствия.

В Черноморския басейнов район са идентифицирани проблеми във връзка със защитата от наводнения в резултат на:

- изсичане и обезлесяване на терени;
- лошо състояние на коритата на реките;
- липса на конкретна и навременна информация за очакваните валежи;
- проблеми с финансирането и изясняването на отговорностите по стопанисване и поддръжка.

7. Значими проблеми, свързани с появата на инвазивни видове

Инвазията на чуждите видове се явява една от най-големите биологични заплахи за биоразнообразието, въздейства върху екосистемите и съдейства за изчезването на местните видове. Инвазията на чуждите видове нанася големи социално-икономически щети.

Такъв инвазивен вид е Мидата зебра (*Dreissena polymorpha*), която населява главно чисти води, на дълбочина от 2 до 7 метра. Въпреки, че живеят в сладка вода, напоследък се откриват и в леко солени води. Предпочитат богати на кислород води. Мидата зебра влошава качеството на водата, като изсмуква кислорода и при наличието ѝ умират риби и раци. Тя се храни с хайвера на рибите, със зоопланктона и зообентоса. Особено уязвими от нашествието на мидата зебра са водните обекти с хидротехнически и рибовъдни съоръжения.

В Черноморския басейнов район засегнатите от мидата зебра водните обекти са: яз. Тича, р. Камчия, р. Велека и езерата: Езерец, Шабла, Дуранкулак, Варненско и Белославско езеро.

III. Мерки за подобряване, опазване и поддържане състоянието на водите

През 2008 г. дейността на Басейнова Дирекция за Черноморски район ще се фокусира върху определяне на екологичните цели за достигане на добро състояние на водите и разработване на подходяща Програма от мерки за постигането им. Програмата трябва да съдържа основни, а при необходимост и допълнителни мерки за достигане на целите за опазване на водите, както и мерки за защита от вредното им въздействие. Тя трябва да бъде изготвена до декември 2009 г. и да бъде приведена в действие до декември 2012 г.

1. Мерки за подобряване състоянието на водни тела в риск от дифузно замърсяване

Таблица 7.

Какво ние сме готови да направим за това? Основни мерки.	
Национални програми и стратегии, Директиви	<ol style="list-style-type: none">1. Оперативна програма околна среда2. Национална стратегия за развитие и управление на водния сектор до 2015г3. Директива (91/271/ЕЕС) за общинските пречиствателни станции за отпадъчни води4. Директива (1999/31/ЕС) за депониране на отпадъците5. Стратегия на МОСВ за изграждане на градските пречиствателни станции за отпадъчни води в Р.България6. Програма за прилагане на Директива 91/271 ЕС за пречистване на отпадъчни води от населени места7. Национална програма за приоритетно изграждане на градски пречиствателни станции за отпадъчни води /ГПСОВ/ за населените места с над 10 хил.еквивалент жители8. Стратегия за управление и развитие на водоснабдяването и канализацията в Р.България (до 2010г.)9. Национален стратегически план за развитие на селските райони10. Директива (91/676/ЕЕС) за нитратите11. Национална агроекологична програма на Р България12. Стратегия за изследване на земеделските практики в Черноморския регион13. Стратегия за развитие на речния и морския транспорт и пристанищата
Мерки	<ol style="list-style-type: none">1. Изграждане на нови ПСОВ и ГК2. Депониране и обезвреждане на утайки от ПСОВ, съдържащи тежки метали и др. опасни вещества3. Привеждане на съществуващите депа в съответствие с нормативните изисквания и изграждане на нови, както и ликвидиране на незаконните сметища с цел ефективно управление на отпадъците4. Въвеждане на екологични технологии в земеделието и животновъдството и прилагане на добри земеделски практики5. Контрол и предотвратяване на нефтени разливи

2. Мерки за подобряване състоянието на водни тела в риск от точково замърсяване

Таблица 8.

Какво ние сме готови да направим за това? Основни мерки.	
Национални програми и стратегии, Директиви	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оперативна програма околна среда 2. Национална стратегия за развитие и управление на водния сектор до 2015 г. 3. Енергийна стратегия на Р.България 4. Стратегия за управление и развитие на водоснабдяването и канализацията в Р.България (до 2010г.) 5. Директива (86/278/ЕЕС) за канализационните утайки 6. Директива (96/61/ЕС) за комплексното предотвратяване и контрол върху замърсяването
Мерки	<ol style="list-style-type: none"> 1. Реконструкция и модернизация на съществуващи ПСОВ и ГК 2. Изграждане на съоръжения за улавяне и преработка на нефтопродукти 3. Контрол във връзка с постигане на индивидуални емисионни ограничения

3. Мерки за подобряване състоянието на водни тела в риск от морфологични изменения

Таблица 9.

Какво ние сме готови да направим за това? Основни мерки.	
Национални програми и стратегии, Директиви	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оперативна програма околна среда 2. Директива (92/43/ЕЕС) за хабитатите 3. Стратегия за развитие на речния и морския транспорт и пристанищата 4. Аварийни планове за защита на населението и националното стопанство при бедствия, аварии и катастрофи, разработени от областите, общините, стопаните и ползвателите на водостопански съоръжения
Мерки	<ol style="list-style-type: none"> 1. Контрол и ограничаване на изземването на инертни материали 2. Контрол върху драгажните дейности 3. Поддържане на корекциите и дигите в добро състояние

4. Мерки за подобряване на водоснабдяването

Таблица 10.

Какво ние сме готови да направим за това? Основни мерки.	
Национални програми и стратегии, Директиви	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оперативна програма околна среда 2. Национална стратегия за развитие и управление на водния сектор до 2015г 3. Стратегия за управление и развитие на водоснабдяването и канализацията в Р.България (до 2010г.) 4. Директива за питейните води (80/778/ЕЕС с измененията от Директива 98/83/ЕС)
Мерки	<ol style="list-style-type: none"> 1. Рехабилитация на водопреносната мрежа и подобряване на водоснабдяването 2. Търсене на алтернативни източници на водоснабдяване 3. Изграждане на СОЗ I пояс около водоизточниците за питейно – битово водоснабдяване 4. Възстановяване и доизграждане на напоителните системи

5. Мерки за подобряване състоянието по отношение на други специфични въздействия

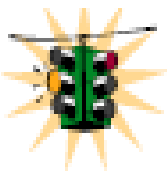
Таблица 11.

Какво ние сме готови да направим за това? Основни мерки.	
Национални програми и стратегии, Директиви	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оперативна програма околна среда 2. Национална стратегия за развитие и управление на водния сектор до 2015г 3. Стратегия на МОСВ за изграждане на градските пречиствателни станции за отпадъчни води в Р.България 4. Програма за прилагане на Директива 91/271 ЕС за пречистване на отпадъчни води от населени места 5. Национална агроекологична програма на Р България 6. Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в България 7. Лесоустройствени планове
Мерки	<ol style="list-style-type: none"> 1. Борба с ерозионните процеси 2. Укрепване на свлачища 3. Укрепване на морския бряг 4. Пречистване на отпадъчните води от населените места и промишлеността, както и контрол върху количеството на използваните торове и препарати в земеделието 5. Контрол на водоземането от подземни води с цел предотвратяване на свръх експлоатацията, предизвикваща интрузия

6. Мерки за защита от наводнения

Таблица 12.

Национални програми и стратегии, Директиви	<ol style="list-style-type: none">1. Оперативна програма околна среда2. Национална стратегия за развитие и управление на водния сектор до 2015 г.3. Директива 2007/60/ЕО за оценка и управление на риска от наводнения4. Аварийни планове за защита на населението и националното стопанство при бедствия, аварии и катастрофи, разработени от областите, общините, стопаните и ползвателите на водостопански съоръжения
Мерки	<ol style="list-style-type: none">1. Почистване коритата на реките2. Изграждане и поддържане на дигите3. Изясняване на отговорностите по стопанисване4. Залесителни мероприятия

	<p>Така предложените основни мерки не претендират за изчерпателност! Те ще послужат за база на бъдещата дейност по изготвяне на Програмата от мерки.</p> <p>Какви други основни и допълнителни мерки мислите, че могат да бъдат разработени? Очакваме Вашите предложения и коментари!</p>
---	---